

Дороти Сейърс

Неразрешената загадка за
човека, който нямаше лице

– А вие сър, какво ще кажете – попита дебеланкото – за тая работа с човека, дето бил намерен на брега при Ист Фелпам?

Поради навалищата по влаковете след трите почивни дни първа класа се оказа залята с пътници от трета и дебеланкото изгаряше от желание да покаже, че се чувства като у дома си в тази обстановка. Сравнително младият господин, към когото той се обърна, очевидно бе платил пълна такса за уединението, от което му бе съдено да се откаже. Въпреки това той прие въпроса любезно и отговори учтиво:

– Боя се, че не съм чел нищо повече от заглавията. Предполагам, че е бил убит, така ли е?

– Да, убийство е, точно така – каза дебеланкото с охота. – Бил изпонарязан целият, нещо ужасно е било.

– Все едно че го е сторил някой див звяр – обади се слабият възрастен мъж отсреща. – Както пише във вестниците, от лицето му нищо не било останало. Сигурно е някой от ония манияци, които обикалят насам-натам и убиват деца.

– Не искам да слушам такива неща – потръпна жена му. – Нощем лежа будна, представям си какво може да се случи на Лизините момиченца и накрая ме втриса, стомахът ми се свива и трябва да ставам, за да хапна някоя и друга бисквита, че да се успокоя. Не бива да пишат такива ужасни неща във вестниците.

– По-добре е да пишат, мадам – каза дебеланкото, – за да сме подготвени, така да се каже, и да вземем мерки съответно. Ами че този нещастен господин, доколкото разбирам, е отишъл да се къпе съвсем самичък на някакво усамотено място. Хайде, да оставим настрана, че може да ти се схване мускул, да, на всеки може да се случи, пак е много глупаво да правиш подобно нещо.

– Точно това говоря непрекъснато на моя мъж – обади се младата съпруга. Младият съпруг се намръщи и се размърда. – Да, мили, наистина не е безопасно, а и сърцето ти не е съвсем в ред... – Ръката и потърси неговата зад вестника. Той се отдръпна смутено и каза:

– Стига, Кити!

– Според мен нещата стоят така – продължи дебеланкото. – Войната си мина и замина, ама толкова стотици хора останаха в състояние на нарушено равновесие, дето се вика. Гранати са разкъсвали приятели пред очите им, куршуми са ги пронизвали. Били са пет години сред ужаси и кръвопролития, как няма да им се изкриви съзнанието в такава насока. Може да изглежда, че са забравили всичко и като ги гледаш – да минават за обикновени граждани като всички останали, но това е само

привидно, ако разбирате какво искам да кажа. И ето че един ден нещо ги разстройва – я са си разменили някоя приказка с жената, я времето било много горещо като днес и нещо им прещраква в главата и ги превръща в озверени чудовища. Всичко туй го има в книгите. Аз много чета вечер – нали съм си ерген и нямам задължения.

– Много сте прав – каза един предвзет мъж, като вдигна глава от списанието, което четеше, – да, много сте прав, много. Но мислите ли, че това се отнася и за настоящия случай? Аз доста добре съм изучил въпроса за престъпността. Мога да кажа, че това ми е хоби и според мен тук се крие нещо повече от онова, което се вижда от пръв поглед. Ако сравните убийството за което говорим, с някои от най-загадъчните престъпления от последните години, които, забележете, са останали неразгадани и по мое мнение никога няма да бъдат, какво ще откриете? – Той замълча и се огледа. – Ще откриете много общи черти с този случай. Но най-вече ще видите, че лицето, и то – обърнете внимание – само лицето, е обезобразено така, че да не може да се разпознае. Сякаш са искали да заличат от земята личността на жертвата. И ще видите, че независимо от най-щателните разследвания престъпникът остава неразкрит. Е, какво показва всичко това? Че има организация. Да, организация! И много силно задкулисно влияние. В списанието, което сега чета – той внушително потупа страниците, – има статистика – не измислени истории, а статистика, извлечена от архивите на полицията – за организацията на едно от онези тайни общества, които набелязват хора, които им пречат и ги премахват. И след като сторят това, те обезобразяват лицата им със знака на Тайното общество и заличават следите на убицеца така съвършено – нали разполагат с пари и средства за тази цел, – че никой не може да се добере до тях.

– Разбира се, чел съм за тия неща – призна дебеланкото, – но мислех, че те се отнасят най-вече за Средновековието. Едно време е имало нещо подобно в Италия. Ха сега, как му викаха? Май беше гомора¹. Гомори днес има ли?

– Прав сте, като казвате Италия, сър – отвърна предвзетият. – Италианците са родени за интриги. Вземете например фашистите. Разбира се, сега вече те излязоха на повърхността, но започнаха като тайно общество. Ако успеете да надникнете под повърхността, ще се изненадате от начина, по който тази страна е разядена от всякакъв вид тайни организации. Не сте ли съгласен с мене, сър? – добави той, обръщайки се

---

1. Има се предвид „Камора“ – неаполитанска престъпна организация. – Б. пр.

към пътника от първа класа.

– Аха – рече дебеланкото, – този господин сигурно е ходил в Италия и знае какво става там. Мислите ли, че това убийство е работа на някоя гомора, сър?

– Много се надявам да не е – отвърна пътникът от първа класа. – Искам да кажа, че това до голяма степен намалява любопитството, не намирате ли? На мен би ми допаднало едно хубаво, тихо, домашно убийство, при което намират милионера мъртъв в библиотеката. Щом отворя криминален роман и видя, че има замесена камора, интересът ми като че ли пресъхва и се срива със земята – става нещо като Содом и Гомор.

– Тук съм съгласен с вас – обади се младият съпруг, – от артистична гледна точка, така да се каже. Но мисля, че в този случай по мнение на господина може да се поспори.

– Е, след като не съм чел подробностите... – призна пътникът от първа класа.

– Подробностите са съвсем ясни – каза предвзетият. – Нещастникът е бил намерен мъртъв на брега на Фелпам рано тази сутрин, а лицето му било накълцано по най-ужасен начин. Бил само по един бански костюм.

– Чакайте малко. Да започнем с това: кой е той?

– Все още не са го идентифицирали. Взели са му дрехите.

– Това прилича повече на грабеж, нали? – предположи Кити.

– Ако беше само грабеж – отвърна предвзетият, – защо ще кълцат лицето му по този начин? Не, както казах, взели са дрехите, за да предотвратят идентифицирането. Тайните общества винаги гледат да правят така.

– Бил ли е прободен? – попита пътникът от първа класа.

– Не – каза дебеланкото. – Бил е удушен.

– Не само италианците убиват по този начин – отбеляза пътникът от първа класа.

– Вече не – каза дебеланкото. Предвзетият изглеждаше леко объркан.

– Но ако е отишъл да се къпе – попита слабият възрастен мъж, – как е стигнал дотам? Ако е бил отседнал във Фелпам, все някой щеше да забележи отсъствието му досега. През почивния сезон там ходят много хора.

– Не – каза дебеланкото, – не и в Ист Фелпам. – Вие имате предвид Уест Фелпам, където има яхтклуб. Ист Фелпам е едно от най-безлюдните кътчета по брега. Наблизо няма никакви къщи, освен една малка

кръчма, сам-самичка на края на един дълъг път и оттам трябва да прекошиш три ниви, за да стигнеш до морето. Хубав път няма – само някакво коларско пътче, но лека кола може да мине. Аз съм ходил там.

– Отишъл е с кола – каза предвзетият. – Открили са следите от гумите. Но колата си е заминала.

– Изглежда, убиецът и убитият са отишли там заедно – подсказва Кити.

– Мисля, че е било така – каза предвзетият. – Навярно са запушили устата на жертвата, завързали са я и са я закарали с колата До мястото, след това са я измъкнали, удушили са я и ...

– Но защо са си направили труда да му облекат банските? – попита пътникът от първа класа.

– Защото, както вече казах, не са искали да оставят дрехи, които да издадат самоличността му – отговори предвзетият.

– Правилно. Но защо тогава не са го оставили гол? Банският сякаш подсказва едно почти прекалено зачитане на приличието за подобни обстоятелства.

– Да, да – намеси се нетърпеливо дебеланкото, – но вие не сте чели внимателно вестниците. Не е възможно двамата да са отишли там заедно. Защо? Защото са намерени отпечатъци от стъпките само на един човек и те са били на убития.

– Само едни отпечатъци, така ли? – попита бързо пътникът от първа класа. – Интересно. Сигурен ли сте?

– Така пише във вестника. Само едни отпечатъци, оставени от боси крака – така пише, и след внимателно съпоставяне се оказало, че са на убития – водели от мястото на колата до мястото, където било намерено тялото. Това как го разбирате?

– Защо, то говори много, не намирате ли? – попита пътникът от първа класа. – Дава на човек възможност да прецени мястото като от птичи поглед, а освен това хвърля обилна светлина върху характера и положението на убиеца – или убийците.

– Как разбрахте тези неща, сър? – попита възрастният човек.

– Е, добре, да започнем с мястото: макар че никога не съм ходил там, очевидно има пясъчна ивица, откъдето човек може да влезе да се къпе.

– Така е – каза дебеланкото.

– Предполагам, че някъде наблизо има и скалист нос, издаден в морето, а вероятно оттам могат и да се правят скокове. Сигурно продължава доста навътре; във всеки случай човек може да се къпе там, преди да

се повиши нивото на водата към плажа.

– Не зная как разбрахте това, сър, но е така. Има, точно както ги описахте, скали и място за гмуркане на около сто метра навътре. Много пъти съм се гмуркал от края на скалите.

– Скалите продължават към вътрешността на носа и там са покрити с рядка тревичка.

– Правилно.

– Предполагам, че убийството е било извършено малко преди да започне приливът, а тялото е лежало някъде близо до мястото, до което стига водата.

– Защо?

– Е, добре, казвате, че стъпките водели точно до тялото. Това означава, че водата не го е заляла. Но други отпечатащи е нямало, значи приливът е заличил стъпките на убицеца. Единственото обяснение е, че двамата са стояли точно под мястото, където стига водата при прилив. Убиецът е излязъл от морето. Нападнал е жертвата, може би я е принудил да мине малко назад по собствените си следи, и там я е убил. След това водата се надигнала и отмила каквито отпечатащи е оставил убиецът. Можете да си го представите как е клечал наоколо и се е чудел дали водата ще се надигне достатъчно.

– О! – извика Кити. – Карате ме да настръхвам.

– А сега за белезите по лицето – продължи пътникът от първа класа. – Убиецът, така както аз си представям нещата, е бил вече в морето, когато жертвата е дошла. Схващате ли?

– Разбирам ви – каза дебеланкото. – Вие смятате, че той се е спуснал по скалите, за които говорихме, и е излязъл от водата, затова няма никакви следи.

– Именно. И тъй като край скалите, както казахте, е дълбоко, той навярно също е бил по бански.

– Изглежда.

– Точно така. И сега – с какво е било нарязано лицето на убития. Човек не взима със себе си нож, когато отива рано сутрин да се топне в морето.

– Това е загадка – рече дебеланкото.

– Не съвсем. Да видим: убиецът е имал или е нямал нож. Ако е имал ...

– Ако е имал – намеси се нетърпеливо предвзетият, – той трябва нарочно да е причаквал жертвата. А това по моему потвърждава идеята за потаен и коварен заговор.

– Да. Но ако го е причаквал там с ножа, защо не го е наръгал и толкова. Защо ще го души, след като има под ръка напълно подходящо оръжие? Не, аз мисля, че е отишъл неподготвен, видял е там своя враг и се е нахвърлил отгоре му с голи ръце, съвсем по английски.

– А белезите по лицето?

– Предполагам, че след като го е повалил мъртъв пред себе си, убиецът е бил обхванат от страхотна ярост и е изпитал желание да му причини още зло. Грабнал е нещо от пясъка край себе си – може да е било парче ръждясало желязо или дори някоя от тези остри раковини, които се търкалят по плажовете, или някое парче стъкло, грабнал го е и се е нахвърлил върху жертвата в безразсъдна ярост от ревност или от омраза.

– Ужасно, ужасно! – възкликна възрастната дама.

– Разбира се, без да се видят раните, може само да се гадае. Много е възможно убиецът да е изпуснал ножа, когато са се боричкали, и да е извършил убийството с ръце, а след това да е прибрал ножа си. Ако раните са с гладки краища като от нож, тогава навярно е станало точно така и убийството е предумишлено. Но ако краищата им са разкъсани като от някакъв предмет, пригоден за оръжие, тогава според мен става въпрос за случайна среща и убиецът е бил предизвикан, или ...

– Или?

– Или внезапно се е натъкнал на човек, когото много ненавижда.

– А после какво е станало според вас?

– Много ясно. След като е изчакал да се увери, че приливът е заличил следите му, убиецът е прегазил или е преплувал обратно до скалите, където бил оставил дрехите си, и взел оръжието със себе си. По него няма да остане никаква кръв – нали морето отмива всичко, щяло да отмие и кръвта по банските му. После се покатерил по скалите, бил бос, за да не остави следи по водораслите или знам ли и аз по какво друго, стигнал до тревицата на брега, облякъл се, отишъл до колата на убития и я откарал.

– Защо е взел колата?

– Да, защо? Може да е бързал за някъде. Или пък се е страхувал, че ако убитият бъде разпознат твърде скоро, подозрението ще падне върху него. А може и да е имал няколко мотива. Главното е: откъде е дошъл? Как се е случило така, че да се къпе рано сутринта на това отдалечено място. Не е пристигнал с кола – иначе щеше да има още една кола, с която да се занимаваме. Може да е бил на палатка близо до мястото, но щеше да му отнеме много време да скатае палатката и внесе всичките си

вещи в колата и някой можеше да го види. Склонен съм по-скоро да допусна, че е отишъл с велосипед, а след това го е качил в багажника, на колата и го е откарал със себе си.

– Но в такъв случай защо ще взема колата?

– Защото се е забавил в Ист Фелпам повече, отколкото е очаквал, и се е страхувал да не закъснее. Или е трябвало да се върне за закуска в някоя къща, където биха могли да забележат отсъствието му от масата, или пък е живеел по-далече и е предвиждал толкова време, колкото да се прибере у дома. Аз все пак смятам, че е трябвало да се върне за закуска.

– Защо?

– Защото ако е било само въпрос да спечели време, можел е да се натовари заедно с велосипеда си на влака и да си спести пътя. Не, смятам, че е бил отседнал някъде в малък хотел. Не в голям, защото там никой не би забелязал дали се е прибрал, или не. Но не и в частна квартира според мен, иначе все някой щеше да спомене досега, че е имал летовник, който е ходил да се къпе в Ист Фелпам. Той или живее в околностите, при което няма да е трудно да го намерят, или е бил на гости у приятели, които имат интерес да крият къде е ходил. Или пък, което според мен е по-вероятно, е бил в малък хотел, където би се забелязало, че го няма за закуска, но където любимите му за къпане места не са били общо достояние.

– Звучи правдоподобно – каза дебеликото.

– Във всеки случай – продължи пътникът от първа класа – трябва да е бил отседнал на такова разстояние от Ист Фелпам, че да може да ходи там с велосипед, така че няма да е особено трудно да го открият. А сега за колата.

– Да, къде е колата във вашата версия? – попита предвзетият, който очевидно все още копнееше за такава теория, която да е свързана с организираната престъпност.

– В някой сервиз и чака да я приберат.

– Къде? – настоя предвзетият.

– О, някъде в противоположната посока от мястото, където е отседнал убиецът. Ако някой има особено основание да не иска да се разбере, че е бил на дадено място в определено време, не е лошо да се прибере от противоположната посока. Започвам да си мисля, че колата трябва да се търси в Уест Фелпам, а хотелът – в най-близкия град по главното шосе, отвъд кръстовището, където се съединяват двата пътя за Уест и Ист Фелпам. Откриете ли колата, открили сте естествено и името на

жертвата. Що се отнася до убиеца, ще трябва да търсите енергичен мъж, добър плувец и страстен велосипедист, навярно не особено заможен, щом като не може да си купи кола, човек, който прекарва отпуската си някъде близо до единия и другия Фелпам и има достатъчно основание да не обича жертвата, която и да е тя.

– На мен и през ум нямаше да ми мине... – удиви се възрастната дама. – Как хубаво свързахте всичко. Направо като Шерлок Холмс, мен ако питате.

– Много добра версия – каза предвзетият, – но все пак ще излезе работа на някое тайно общество. Помнете ми думите! Боже мой, ето че пристигнахме. Само двацет минути закъснение. Твърде добре за ваканционно време. Моля да ме извините. Чантата ми е точно под краката ви.

В купето имаше осми пътник, който по време на целия разговор остана вгълбен в някакъв вестник. Когато слязоха на перона, този човек докосна пътника от първа класа по рамото.

– Извинете, сър – каза той, – вашето предположение беше много интересно. Казвам се Уинтърботъм и разследвам този случай. Бихте ли ми дали името си? Може би по-късно ще поискам да се свържа с вас.

– Разбира се – отвърна пътникът от първа класа. – Знаете ли, много обичам да си пъхам носа в какво ли не. Ето визитната ми картичка. Обадете ми се, когато пожелаете.

Криминалният инспектор Уинтърботъм взе картичката и прочете името.

ЛОРД ПИТЪР УИМЗИ „Пикадили“ 110 А.

* * *

Продавачът на „Ивнинг Вюз“² пред спирка „Пикадили“ на метрото с особено старание закрепил афиша върху стойката. „Много добре изглежда“ – помислил си той.

ЧОВЕКЪТ БЕЗ ЛИЦЕ ИДЕНТИФИЦИРАН

Според него той правеше много по-голямо впечатление от афиша, изложен от конкурентния печатен орган, който съобщаваше без никакво въображение:

---

2. Алюзия с „Ивнинг нюз“ и „Ивнинг Стандарт“. – Б. р.

ЖЕРТВАТА ОТ УБИЙСТВОТО НА ПЛАЖА ИДЕНТИФИЦИРАНА

Един сравнително млад господин в сив костюм, който се появи в този момент от бар „Крайтириън“, изглежда, също мислеше така, защото се сдоби с „Ивнинг Вюз“ срещу няколко пенса и се зачете веднага така съсредоточено, че при спирката се блъсна в един забързан мъж и трябваше да се извини.

„Ивнинг Вюз“, еднакво признателен и на убиеца, и на жертвата за сензационното произшествие, което беше добре дошло след трите почивни дни, бе смъкнал „Статистическите данни за покачващите се температури“ на господата Негрети и Замбра от първа страница на обедното издание и ги беше заменил с

ОБЕЗОБРАЗЕНАТА ЖЕРТВА ОТ УБИЙСТВОТО НА
ПЛАЖА – ИДЕНТИФИЦИРАНА
УБИЙСТВО НА ИЗВЕСТЕН РЕКЛАМЕН АГЕНТ
ИНФОРМАЦИЯ ОТ ПОЛИЦИЯТА

„Трупът на мъж (на средна възраст, с обезобразено от удари с остър предмет лице, облечен само в бански гащета), който бе открит миналия понеделник сутринта на плажа при Ист Фелпам, беше идентифициран като мистър Кореджо Плант, директор на едно от ателиетата в «Крайтън Лимитед» – известната фирма в Холбърн.³

Мистър Плант, четирийсет и пет годишен ерген, прекарвал годишната си отпуска в обиколка с кола по западното крайбрежие. Пътувал е сам, не е оставил адрес за препращане на писмата, така че без находчивостта на криминалния инспектор Уинтърботъм от Полицейското управление на западните графства изчезването му можеше да остане незабелязано, докато минат трите седмици, след които лицето е трябвало да се върне на работа.

Убиецът безспорно е разчитал на това и е откарал колата с вещите на жертвата с надеждата да заличи всички следи от престъплението и за да спечели време за бягство.

Но след щателно издирване изчезналата лека кола бе открита в един сервиз в Уест Фелпам, където била оставена за регулиране на аванса и поправка на магнета. Собственикът на сервиза, мистър Стилър, видял човека, който докарал колата, и е дал на

---

3. Квартал в Лондон. – Б. пр.

полицията подробно описание. Твърди се, че мъжът бил дребен и мургав, с вид на чужденец. Полицията разполага с данни за неговата самоличност и съществува увереност, че предстои задържане на лицето в скоро време.

Мистър Планта е работил петнадесет години във фирмата «Крайтън», а за директор на ателието е бил назначен в последните години на войната. Ползувал се е с голямо уважение сред колегите си, а майсторството му в художественото оформление и проектиране на рекламите е допринесло много за потвърждаване на добре известния девиз на фирмата: «Крайтън – голяма реклама.»

Погребението ще се състои утре сутринта в гробището Голдърс Грийн.

(Снимки – на втора страница)“

Лорд Питър обърна на втора страница. Снимката на жертвата не задържа дълго вниманието му. Беше една от онези безизразни студийни фотографии, които не разкриват нищо повече от това, че моделът все пак има някакво лице. Той установи, че мистър Планта е бил по-скоро слаб, отколкото пълен, приличал повече на търговец, отколкото на човек на изкуството, и че фотографът е предпочел да го покаже сериозен, а не усмихнат. Снимката на плажа при Ист Фелпам, на която с кръстче бе отбелязано мястото, където била открита жертвата, като че ли събуди в него нещо повече от случаен интерес. Той я гледа известно време съсредоточено, издавайки леки възклицания на изненада. Нямаше видима причина за изненада, тъй като снимката потвърждаваше във всяка една подробност умозаключението, до което той бе стигнал във влака. На нея личеше извитата пясъчна ивица и по-нататък дългият скален нос, издаден навътре до дълбокото, който продължаваше в обратна посока и се сливаше с рядката суха тревица. Независимо от това той я разглежда съсредоточено няколко минути, след това сгъна вестника и спря едно такси; в колата той разгърна вестника и отново разгледа снимката.

* * *

– Понеже ваша светлост бяхте така любезен да предложите да ви посетя в Лондон, осмелих се да ви се обадя, като минавах оттук – каза инспектор Уинтърботъм, изпразвайки чашата си прекалено бързо за истински познавач. – Благодаря, няма да откажа. И така, както вече сте разбрали от вестниците, благополучно намерихме колата.

Уимзи изрази задоволството си от резултата.

– Много задължен бях на ваша светлост за това, което ми подхвърлихте – продължи великодушно инспекторът, – не трябваше да го казвам, ама и аз щях да стигна до същото заключение, само да имах малко повече време. Нещо повече – ние сме по следите на убиеца.

– Разбрах, че приличал на чужденец. Не казвайте, че ще се окаже в крайна сметка някой член на камората.

– Не, милорд – инспекторът намигна. – Ако питате мен, нашият приятел от ъгъла не можеше да си избие от главата тези истории от списанията. Но и вие малко се изсилихте, милорд, с вашата идея за колоездача.

– Така ли? Това е удар за мен.

– Е, милорд, тия теории звучат хубаво, но са повечето пъти, общо взето, прекалено добре изплетени. Дръж се за фактите – това е нашият девиз в полицията, – фактите и мотивите, и няма да сбъркаш.

О, значи сте открили и мотивите?

Уинтърботъм отново намигна.

– Не са много мотивите, заради които човек може да изпрати някого на оня свят. Жени или пари или жени и пари – обикновено се свеждат до едното или до другото. Тоя приятел Планта си е намерил белята, защото обичал да си живее живота, нали разбирате. Държал е малка вила надолу по пътя за Фелпам, имало и кой да му я краси и да му топли любовното гнездо. Виждате ли?

– О, а пък аз си мислех, че е обикалял крайбрежието с колата.

– Ами! Обиколка с колата, виж ми окото! – В тона на инспектора имаше повече изразителност, отколкото учтивост. – Така старият [епитет] е казал в службата си. Нали разбирате – удобно извинение, за да не оставя адрес. Не, не. Тук има замесена жена, както си му е редът. Видях я. Страшно парче, ако ги харесвате кльошави. Аз лично не. Предпочитам нещо по-мекичко.

– Този стол е наистина по-удобен с възглавница – обади се Уимзи с тревожна загриженост. – Позволете ...

– Благодаря, милорд, благодаря. Добре ми е така. Изглежда, че тази жена ... Впрочем говорим си под секрет, нали разбирате? Не искам това да се разчуе, преди да съм сложил моя човек под ключ.

Уимзи обеща дискретност.

– Добре, милорд, добре. Знам, че мога да разчитам на вас. Е, накратко казано, тая дама си имала и друг любовник – някакъв италианец, когото зарязала заради Плана. И тоя същият, италианецът, подушил каква е работата и пристигнал в Ист Фелпам в неделя вечерта да я търси.

Той е професионален танцьор в Palais de danse⁴, който се намира по пътя за Крикълуд, момичето – и то е оттам някъде. Сигурно е решила, че Плант е по-добър от италианеца. Както и да е, той пристига и им се изтърсва в неделя вечерта, докато те двамата си хапвали за вечеря. И точно тогава е започнала караницата.

– Не знаехте ли за тази вила и за това, което става там?

– Е, вижте сега, толкова много хора прекарват края на седмицата в оня район. Можем ли да ги държим всичките под око, поне докато се държат прилично и не нарушават обществения ред. Жената била там от миналия юли – така ми казаха, – а той идвал в събота и стоял до понеделник; но мястото е уединено и местният полицаи не е обръщал внимание. Нашият човек пристигал вечер, така че почти никой не го познавал, освен бабичката, която чистела ли там, миела ли, но тя е почти сляпа. А и когато го намериха, нямаше какво да се разпознава. Хората щели да помислят, че си е заминал, както обикновено. Според мен италианецът е разчитал на това. Та, както казах, почнала голяма разправия и италианецът бил изритан навън. Трябва да е причакал Плант на мястото, където ходел да се къпе, и да го е убил.

– Като го е удушил?

– Ами нали беше удушен?

– Значи лицето му е било изпонарязано с нож, така ли?

– А, не ... Не мисля, че е било с нож. По-скоро със счупена бутилка, ако питате мен. Приливът често изхвърля такива счупени бутилки.

– Но тогава пак се връщаме на стария проблем. Ако този италианец е причакал Плант, за да го убие, защо не си е взел оръжие, вместо да разчита на ръцете си и на някаква счупена бутилка?

Инспекторът разтърси глава.

– Смахнат – каза той. – Всичките тия чужденци са смахнати. Нямаат ум в главата. Имаме си и мотиви, имаме си и убиец. Всичко е ясно като бял ден.

– И къде е сега този италианец?

– Избяга. Това само по себе си доказва, че е виновен. Но ще го хванем скоро. Затова съм дошъл в Лондон. Изпратил съм съобщение из цялата страна да бъде задържан. От танцувалната зала ми дадоха негова снимка и ни го описаха добре. Всеки момент очаквам съобщение. Всъщност трябва да си тръгвам вече. Благодаря много за гостоприемството, милорд.

---

4. Танцувална зала (фр.). – Б. пр.

– За мен беше удоволствие – каза Уимзи, като натисна звънеца, за да изпратят посетителя до вратата. – Беше ми много приятно да си побъбрим малко.

* * *

На другия ден към дванадесет часа Уимзи се поразходи до кръчмата „Фалстаф“ и както и очакваше, завари Солкъм Харди да подпира на бара доста закръглените си очертания. Репортьорът посрещна появата му със сърдечност, която стигаше до възторг, и веднага поръча две големи уискита. Разрешиха скоро обичайния спор за това кой да плати, като се освободиха на бърза ръка от питиетата и си поръчаха още две, след което Уимзи извади от джоба си снощния „Ивнинг Вюз“.

– Искам да помолите вашите хора в службата да ми направят едно прилично копие – каза той, като посочи снимката на Ист Фелпамския бряг.

Солкъм Харди погледна въпросително към Уимзи с очи като попадени теменужки.

– Слушайте, драги ми детективе – каза той, – значи ли това, че имате хипотеза за станалото? Ужасно много ми трябва някакъв материал. Нали разбирате, трябва да поддържаме нивото на интереса. Полицията, изглежда, не е напреднала никак от снощи.

– Не. Мен, общо взето, ме интересува от друга гледна точка. Имах хипотеза ... в известен смисъл ... но май е изцяло погрешна. Всеки може да сбърка. Но бих искал да имам копие от снимката.

– Ще накарам Уорън да ви направи, като се върнем. Тъкмо сега ще го вода с мен в „Крайтън“. Ще гледаме някаква картина. Слушайте, ще ми се да дойдете и вие.

– Боже мой, но аз не разбирам нищо от реклами.

– Няма да има нищо общо с рекламата. Портрет на оня нещастник Плант. Нарисувал го някой от художниците в ателието, не знам точно. Момичето, което ми се обади за него, казва, че е сполучлив. Аз не разбирам. Предполагам, че и тя също не разбира. Нали вие минавате за артистична личност?

– Бих искал да не употребявате такива отвратителни изрази, Сали. Артистична! Кое е това момиче?

– Машинописка във фирмата.

– Ех и вие, Сали!

– Не си въобразявайте. Никога не съм я виждал. Казва се Гладис Дърдортън. Ако дърдори непрекъснато, както подсказва името ѝ, само

това е достатъчно, за да се откаже човек. Обади се снощи по телефона, каза, че там работел някой си, който бил рисувал Плант с маслени бои, и попита дали това може да ни свърши работа. Дръмър смята, че може би си струва да хвърлим един поглед. Ще внесем разнообразие, че то навсякъде е публикувана една и съща снимка.

– Разбирам. След като нямате специален материал, картинката, дадена специално на вас, е по-добре от нищо. Това момиче май проявява съобра-зителност. Приятелка ли е на художника?

– Не. Казва, че той навярно много щял да се ядоса, че ми е казала. Но аз мога да се справя с това. От вас искам само да дойдете, с нас и да видите портрета. Да ме посъветвате дали да кажа, че е неподозиран ше-дъовър, или просто, че има поразителна прилика.

– Как, по дяволите, мога да кажа, че има поразителна прилика с чо-век, когото никога не съм виждал.

– Така или иначе това ще кажа. Но искам да знам добре ли е нарисуван.

– По дяволите, Сали, какво значение има дали е, или не е. Аз си имам друга работа. Впрочем кой е художникът? Чували ли сме някога за него?

– Не знам. Имам името му записано тук някъде. – Сали затършува в задния си джоб и извади изпоцапани писма, чиито ъгли се бяха закръ-лили и захабили от непрекъснатото триене. – Някакво смешно име бе-ше, като Бъгъл или Снагтут. Чакайте малко... Ето го. Кроудър. Томас Кроудър. Знам, че не беше от често срещаните имена.

– Да, много прилича на Бъгъл или Снагтут. Добре, Сали, ще се жер-твувам. Водете ме при портрета.

– Ще обърнем набързо още по едно. Ето го и Уорън. Запознай се с лорд Питър Уизми. Сега аз черпя.

– Не, аз – поправи го фотографът, млад мъж с вид на уморен от жи-вота черногледец. – Три големи с бял етикет, моля. Хайде, наздраве. Го-тов ли си, Сали? Че няма да е зле да се измъкваме. Трябва да бъде в Гол-дърс Грийн преди два часа за погребението.

Мистър Кроудър от „Крайтън“, изглежда, вече бе научил новината от мис Дърдортън, защото посрещна делегацията с тъжно примирение.

– Това няма да се хареса на директорите – каза той, – но те трябваше да се примирят с толкова неща, че от една нередност повече или по-малко няма да получат апоплектичен удар.

Имаше дребно, неспокойно жълтеникаво лице и приличаше на май-муна. Уимзи прецени, че приближава четирийсетте. Той забеляза

изящните му изкусни ръце, едната от които беше загрозена с парче лейкопласт.

– Наранили ли сте се? – попита любезно Уимзи, докато се качваха към ателието. – Внимавайте да не се повтаря. Художникът си изкарва прехраната с ръцете, като изключим тези безръки нещастници, които рисуват с краката. Неудобна работа, да рисуваш с пръстите на краката.

– О, нищо особено – отвърна Кроудър. – Но трябва да се пазя да не отиде боя на раната. От оловото може да се получи натравяне. Е, ето го този глупав портрет, глупав е, няма що. Мога да ви кажа, че той не се хареса на модела. Всъщност той не го искаше на каквато и да е цена.

– Не е достатъчно ласкателен? – попита Уимзи.

– Щом казвате ...

Изпод купчината проекти за плакати художникът издърпа едно платно с размери метър на метър и двайсет и го вдигна върху статива.

– О! – възкликна Харди, леко изненадан.

Не че имаше някаква причина за изненада, що се отнася до самата картина. Тя показваше доста традиционен подход, а професионализмът и оригиналността в техниката представляваха интерес за един художник, без да шокират невежата.

– О! Наистина ли е бил такъв? – попита Харди. Той се приближи до картината и се взря в нея така, както би се взираше в лицето на живия, с надеждата да изкопчи нещо от него. При това разглеждане отблизо, както обикновено става в такива случаи, портретът изгуби очертанията си и се превърна в наслоени линии и точки. Харди откри, че за окото на художника човешкото лице се състои от зелени и морави петна. Той се дръпна отново назад и зададе въпроса си по друг начин.

– Значи такъв е бил, а?

После измъкна от джоба си снимката на Плант и я сравни с портрета. Портретът сякаш се надсмиваше над изненадата му.

– Разбира се, в модерните фотоателиета ретушират снимките – каза той. – Всъщност това не е моя работа. Уимзи, страшно ще хваща око, не мислите ли? Чудя се дали ще ни отпуснат две колони на първа страница. Хайде, Уорън, залавяй се с портрета!

Фотографът, студено равнодушен, без да се трогва нито от артистични, нито от журналистически съображения, се зае мълчаливо с картината, свеждайки я мислено до панхроматични плаки и цветни растерови филтри. Кроудър му помогна да преместят статива на по-подходяща светлина. Няколко служители от другите отдели, които имаха напълно оправдателни причини да минат през ателието, се спряха и останаха в

близост до мястото на кипеж, сякаш това беше произшествие на сред улицата. Един меланхоличен човек с посивяла коса, временно началник на ателието – заместник на покойния Кореджо Плант, измърмори някакво извинение и дръпна Кроудър настрана, за да му даде указания как да остави повече въздух, за да може да използва готовия трийсет-сантиметров формат. Харди се обърна към лорд Питър.

– Ужасно е грозна – каза той. – Иначе добра ли е?

– Великолепна! – отвърна Уимзи. – Действайте, Сали! Пишете каквото искате.

– Чудесно! Да открием ли един от нашите недооценени английски майстори?

– Защо не? Вероятно ще го направите моден и ще го провалите като художник, но това си е негова грижа.

– Слушайте, намирате ли, че има прилика? Така, както го е нарисувал, изглежда много злобен тип. Та нали на Плант му се е сторил толкова грозен, че не е искал да го вземе.

– Излязъл е още по-голям глупак. Чувал ли си за портрета на един държавник, който толкова убедително издавал вътрешната му празнота, че той го купил на бърза ръка и го скрил, за да попречи на такива като тебе да се сдобият с него.

Кроудър се върна и Уимзи попита:

– Чия собственост е този портрет? Ваша? На наследниците на починалия, въобще чия?

– Предполагам, че е отново в мои ръце – отговори художникът. – Плант... Е, да, той ми го поръча в един или друг смисъл.

– Как така в един или друг смисъл?

– Ами виждате ли, той все намекваше, че би искал да го нарисувам и нали ми беше шеф, реших, че ще е най-добре да го направя. За цената въобще не се спомена. Като го видя, той не го хареса и ми каза да го преработя.

– Но вие не го направихте?

– Ами... Е, сложих го настрана и казах, че ще видя какво мога да сторя. Мислех, че той навярно ще забрави за него.

– Разбирам. В такъв случай може да се приеме, че портретът е ваша собственост и можете да се разпореждате с него.

– Би трябвало да е така. Защо?

– Техниката ви е доста своеобразна, нали? Излагате ли много?

– Тук-там. Никога не съм правил изложба в Лондон.

– Струва ми се, че съм виждал някъде два ваши малки морски

пейзажа. В Манчестър ли беше, в Ливърпул ли? Не бях сигурен за името, но веднага разпознах техниката ви.

– Възможно е. Наистина преди две години изпратих някои неща в Манчестър.

– Да, сигурен бях, че не бъркам. Искам да купя портрета. Впрочем ето визитната ми картичка. Аз не съм журналист. Колекционер съм.

Кроудър малко неохотно погледна от картичката към Уимзи и от Уимзи към картичката.

– Разбира се, ако искате да го излагате – каза лорд Питър, – с най-голямо удоволствие ще ви го предоставя за колкото време желаете.

– О, не е това – отвърна Кроудър. – Въпросът е, че не си го харесвам. Бих искал ... искам да кажа, че портретът не е съвсем завършен.

– Драги мой, той е истински шедьовър.

– О, като техника е добре. Но приликата не ме удовлетворява.

– По дяволите, какво значение има приликата! Не знам как е изглеждал блаженочившият Планта, нито пък ме интересува. Но като гледам портрета – нарисован е много добре и ако го пипнете, ще го развалите. Знаете това така добре, както го знам и аз. Какво ви смущава? Не цената, нали? Тя няма да ме уплаши. Мога да си позволя някои скромни удоволствия дори и в тези несигурни времена. Не искате да ми го продадете! Хайде, кажете каква е причината?

– Мисля, че няма причина да не го получите, щом наистина го искате – каза художникът все още малко навъсено, – стига само да ви интересува като живопис.

– А какво смятате, че ме интересува? Рекламният шум? Точно тази стока мога да я получа цялата без остатък и ще ми я дадат ей така, дори без да поискам. Както и да е, помислете си и когато решите, пишете ми и съобщете цената.

Кроудър кимна, без да каже нищо, и тъй като фотографът си бе свършил работата, всички си тръгнаха.

На излизане от сградата те се смесиха с потока служители от „Крайтън“, които отиваха да обядват. Някакво момиче, което се бавеше умишлено в предверието на долния етаж, ги заговори веднага щом асансьорът слезе.

– Вие ли сте хората от „Ивнинг Вюз“? Снимахте ли картината?

– Мис Дърдортън? – обърна се Харди въпросително. – Да, разбира се... Много ви благодарим, че ни уведомихте. Ще я видите тази вечер на първа страница.

– О, чудесно! Ужасно съм развълнувана. Цялата тази история

обезпокои всички ни. Знае ли се вече нещо за това кой е убил мистър Плант? Или съм страшно недискретна?

– Всеки момент очакваме съобщение за задържането на убица – каза Харди. – Всъщност трябва да се върна колкото се може по-скоро в службата и ще чакам там, а едното ми ухо ще бъде залепено на слушалката. Моля да ме извините. И вижте какво – ще ми позволите ли да намина някой друг ден, когато не е така напрегнато, да ви покания на обяд?

– Разбира се. С удоволствие – мис Дърдортън се изсмя глуповато. – Много искам да науча за всичките убийства напоследък.

– Тогава ето го човека, който ще ви разкаже за тях, мис Дърдортън – каза Харди с игриво пламъче в очите. – Позволете ми да ви представя лорд Питър Уимзи.

Мис Дърдортън подаде ръка, примряла от вълнение, което почти я лиши от дар слово.

– Приятно ми е – каза Уимзи. – След като този глупчо толкова бърза да се върне в своята клюкарска редакция, какво ще кажете да обядвате с мене?

– Ами ... Всъщност ... – започна мис Дърдортън.

– Той е порядъчен – каза Харди. – Няма да ви примамим в някоя позлатена бърлога на безчестие. Ако се вгледате, ще видите, че има добродушно, невинно лице.

– И, през ум не ми е минало подобно нещо – отговори мис Дърдортън. – Но знаете ли ... Всъщност... аз съм със старите си дрехи. Няма смисъл човек да облича нещо свястно в този прахоляк и вехтории.

– О, глупости – каза Уимзи. – По-хубава сигурно не можехте и да изглеждате. От значение е не роклята, а човекът, който я носи. В такъв случай всичко е наред. Ще се видим по-късно, Сали. Такси! Къде ще идем? Впрочем кога трябва да се върнете?

– В два часа – отговори със съжаление мис Дърдортън.

– Тогава ресторант „Савой“ ще ни свърши работа – каза Уимзи. – Той е сравнително близо.

Мис Дърдортън скочи в чакащото такси с лек писък на възбуда.

– Видяхте ли мистър Крайтън? – попита тя. – Мина край нас, докато разговаряхме. Както и да е, мисля, че той не ме познава по физиономия. Дано да е така – иначе ще помисли, че съм станала прекалено важна, за да имам нужда от заплата. – Тя зарови в чантичката си.

– Сигурно лицето ми е лъснало от вълнение. Ама че глупаво такси! Няма огледало, а пък аз си счупих моето.

С тежък жест Уимзи извади от джоба си малко огледалце.

– Чудесно! Подготвен сте за всякакви случаи – възкликна мис Дърдортън. – Изглежда вие, лорд Питър, сте свикнали да разхождате момичета.

– В умерени граници – отговори Уимзи. Той не счете за нужно да спомене, че за последен път беше използвал това огледало, за да прегледа кътните зъби на един убит.

* * *

– Разбира се – каза мис Дърдортън, – трябваше да кажат, че колеги те му са го обичали. Не сте ли забелязали, че убитите са винаги добре облечени и много уважавани?

– Така трябва да бъде – отговори Уимзи. – Това прави нещдта позагадъчни и трогателни. Също както момичетата, които изчезват, са винаги умни, обичат семейството си и нямат интимни приятели.

– Глупаво, нали? – каза мис Дърдортън, а устата ѝ беше пълна с печена патица и зелен грах. – Струва ми се, че всички бяха много доволни да се отърват от мистър Плант – такъв неприятен грубиян. И на всичкото отгоре беше толкова подъл – винаги си приписваше онова, което другите са свършили. Горките момчета в ателието, той направо ги смачкваше. Винаги съм казвала, лорд Питър, че още като влезеш в един отдел, от атмосферата в него можеш да разбереш дали шефът му си е на мястото. Да вземем например машинописния отдел. Всички сме така весели и приятелски настроени, макар че, да си призная, понякога езикът, който се държи там, е нещо ужасно. Но хората на перото са все такива, пък и те не целят нищо лошо с тия приказки. Да, но мистър Ормъръд – нашият шеф, – той е истински джентълмен и кара всички да изпитват интерес към работата, нищо че мърморят, когато трябва да преписват бакалски сметки и разни други глупости от универсалните магазини. А в ателието е съвсем друго. Чувствува се, че там им липсва живец, ако разбирате какво искам да кажа. Ние, момичетата, забелязваме такива неща много повече, отколкото някои високопоставени хора си мислят. Е, аз наистина съм много чувствителна към подобни настроения, направо съм медицинска, както са ми казвали.

Лорд Питър отговори, че само жените умеят така добре да преценят от пръв поглед характера на един човек. Според него жените имали изключителна интуиция.

– Това е факт – каза мис Дърдортън. – Често казвам, че ако имам възможност да разменя няколко откровени приказки с мистър Крайтън, бих могла да му кажа едно-две неща. В такава служба като нашата

съществуват сложни механизми, за които началствата нямат представа.

Лорд Питър каза, че е убеден в това.

– Ами как само се държеше мистър Плант с хората, които смяташе по-долу от себе си – продължи мис Дърдортън, – направо да ти кипне кръвта. Колкото пъти ме е пращал мистър Ормъръд с някакво съобщение при него, толкова пъти съм била доволна, като изляза от стаята му. Унизителен беше начинът, по който разговаряше с теб. Пет пари не давам дали е мъртъв, или не. От туй, че е умрял, поведението му в миналото не може да стане по-добро, нали, лорд Питър? И всъщност не обиждаше толкова с грубостите, които говореше. Ето вземете например мистър Брикет – и той е много груб, но никой не му се сърди. Той е просто като голямо нетактично кученце, всъщност като агънце, ами да. Отвратителният навик на мистър Плант да се надсмива – ето кое толкова мразехме всички. Освен това той винаги говореше за хората с презрение.

– Какво ще кажете за портрета? – попита Унизи. – Прилича ли на него?

– Да, и то прекалено много – заяви категорично мис Дърдортън. – Затова не го хареса никак. Той и Кроудър не харесваше. Но естествено знаеше, че е добър художник и го накара да му направи портрет, защото смяташе, че ще получи нещо ценно на съвсем ниска цена. А Кроудър нямаше как да му откаже, защото Плант щеше да го увелни.

– Не мисля, че това би имало голямо значение за човек със способностите на Кроудър.

– Бедният мистър Кроудър! Той като че ли никога не е имал късмет. Изглежда, че добрите художници не винаги могат да продадат картините си. Освен това знам, че той искаше да се жени – иначе никога не би се захванал с такава рекламна работа. Той ми е разказвал много за себе си. Не знам защо, но аз като че ли съм от хората, с които мъжете споделят доста неща.

Лорд Питър напълни чашата на мис Дърдортън.

– О, моля ви. Не, наистина не! Нито капка повече! И без това много дърдоря. Не знам какво ще каже мистър Ормъръд, като отида да ми продиктува писмата си. Кой знае какви ли смехории ще записвам. Ох, наистина трябва да тръгвам. Погледнете само колко е часът.

– Не е толкова късно. Изпийте едно кафе без мляко – да се оправите. – Уимзи се усмихна. – Въобще не сте приказвали много. Вашето описание на живота в службата ви ми достави голямо удоволствие. Знаете ли, обрисувате нещата много образно. Сега разбирам защо мистър Плант не се е ползувал с добри чувства.

– Във всеки случай в службата не, а другаде може да са имали по-добри чувства към него – каза мис Дърдортън загадъчно.

– О?

– О, той беше един особен ... – каза мис Дърдортън. – Той наистина беше много особен. Мои приятели го срещнали една вечер в Уест Енд и като се върнаха, разправяха едни много интересни истории ... Голям смях падна в службата – мистър Планта и неговите млади момичета! Мистър Каули – небезизвестният Каули, който участва в мотоциклетните състезания – та той все казваше, че знае как трябва да приема мистър Планта и неговите екскурзии с колата. Оня път, когато мистър Планта се престори, че се връща от обиколка из Уелс, мистър Каули го разпитваше за пътищата там, а той нищичко не можеше да каже. А пък мистър Каули наистина е пътувал по тия места и много добре знаеше, че мистър Планта не е бил там, където казва; всъщност той знаеше, че през цялото време мистър Планта е бил в някакъв хотел в морския курорт Абъристуит в много привлекателна компания.

Мис Дърдортън изпи кафето и остави чашата на масата с предизвикателен жест.

– А сега наистина трябва да бягам, иначе ще закъснея страхотно. И много ви благодаря.

* * *

– Здравейте – каза инспектор Уинтърботъм. – Значи купили сте портрета?

– Да – отговори Уимзи. – Хубава творба е. – Той се вгледа замислено в картината. – Седнете, инспекторе, искам да ви разкажа една история.

– А аз искам да разкажа една история на вас – отвърна инспекторът.

– Да чуем първо вас – каза Уимзи с израз на ласкателно нетърпение.

– Не, милорд, вие имате предимство. Карайте! – и той ухилен се разположи в креслото.

– Добре – каза Уимзи. – Моята е нещо като приказка. Но имайте предвид, че не съм я подкрепил с доказателства.

– Карайте, милорд, карайте!

– Имало едно време... – подхвана Уимзи и въздъхна.

– Така започваха някога хубавите приказки – каза инспектор Уинтърботъм.

– Имало едно време – повтори Уимзи – един художник. Бил добър

художник, но лошата фея на финансовия успех не била поканена на неговата кръщенка. Какво ще кажете?

– Много често се случва с художниците – съгласи се инспекторът.

– И тъй, той бил принуден да се хване на работа като художник на реклами, защото никой не купувал картините му, а той, също както героите от приказките, искал да се ожени за момичето, което пасяло гъските.

– Много хора искат да сторят същото – каза инспекторът.

– Шефът на този отдел – продължи Уимзи – бил човек с подла и зловна душичка. Него дори в работата му не го бивало, но го изтикали на ръководна длъжност по време на войната, когато по-способните били на фронта. Искам да разберете – аз по-скоро съжалявам този човек. Той страдал от комплекс за малоценност. – Инспекторът изсумтя. – И смятал, че единственият начин, по който можел да отстоява своето, бил да държи в подчинение другите. И така той станал нищо и никакъв дребо-сък, който тиранизил и гнетял хората. Приписвал си цялата работа, която вършели подчинените му, надсмивал им се и ги тормозел, докато и те получили комплекс за малоценност, дори по-лош и от неговия.

– Имал съм работа с такива типове – каза инспекторът – и ми е чудно как се отърват безнаказано.

– Именно – отговори Уимзи. – Но този човек сигурно щял да продължи да се измъква безнаказано, ако не му било хрумнало да поиска от художника да го нарисува.

– Постъпил е страшно глупаво. Така само е накарал художника да се почувствува по-уверен в себе си.

– Правилно. Но виждате ли, по този дребен тиранин се прехласнала една очарователна жена и той искал портрета за нея. Смятал, че като накара художника да го нарисува, ще получи хубав портрет за малко пари. Но за нещастие забравил, че един художник може обикновено да се примирява с много неща, но в изкуството си той ще остане верен на себе си. Това е единственото, с което никой истински художник не може да си играе.

– Сигурно – каза инструкторът. – Не разбирам много от художници.

– Е, тогава запомнете го от мен. И така, художникът нарисувал портрета, както го виждал, и на платното била изобразена цялата подлизурска, ехидна и низка душа на тоя човек, тъй че всеки можел да я види.

Инспектор Уинтърботъм се загледа в портрета и портретът му отвърна с подигравателна усмивка.

– Не може да се каже, че го е направил много красив – призна той.

– Когато някой художник рисува нечий портрет – продължи Уимзи, – лицето на този човек не е вече никога същото за него. Както ... какво да речем? Добре, както един артилерист гледа на пейзажа на мястото, където е изпратен на пост. Той не го вижда като природна картина. Не вижда в него вълшебна красота, безпределни хоризонти и прекрасни цветове. Вижда го като толкова и толкова укрития, толкова и толкова прицели, толкова и толкова огневи позиции. И когато войната свърши и той се върне на това място, пак ще го вижда като укрития, прицели и позиции. Това вече не е пейзаж. Това е военна карта.

– Познато ми е – каза инспектор Уинтърбо-тъм. – Аз самият бях артилерист.

– Художникът изпитва съвсем същото чувство – всяка черта от лицето, което някога е рисувал, му е до болка позната. И ако това е лице, към което питае враждебност, той го намразва още повече и с още по-голяма ненавист. Също като повредена латерна, която свири неизменно все същата стара, подлудяваща мелодия и издава все същия ужасно фалшив тон всеки път, когато се завърти цилиндърът.

– Господи! Как умеете да говорите! – възкликна инспекторът.

– Такива чувства изпитвал художникът към омразното лице на този човек. По цял ден и всеки ден той трябвало да го гледа. Не можел да се измъкне, нали разбирате, бил обвързан с работата си.

– Трябвала е да се освободи – каза инспекторът. – Няма смисъл да я караш така, да се опитваш да работиш с хора, които ти са неприятни.

– Както и да е, във всеки случай, казал си той, можел да избяга за малко по време на отпуската. Знаел едно красиво тихо кътче на Западното крайбрежие, където никой не ходел. Бил там и преди и рисувал мястото: О, впрочем това ми напомня... Искам да ви покажа още една картина. – Уимзи отиде до един скрин и извади от някакво чекмедже малка работа с маслени бои. – Видях я преди две години на изложбата в Манчестър и случайно запомних името на търговеца, който я купи.

Инспектор Уинтърботъм зяпна картината.

– Но това е Ист Фелпам – възкликна той.

– Да. Подписана е само Т. К., но техниката си личи ясно, не намирате ли?

Инспекторът знаеше малко за техниката на рисуване, но от инициали разбираше. Той погледна от портрета към картината и обратно към лорд Питър.

– Художникът...

– Кроудър?

– Ако нямате нищо против, ще продължа да го наричам художника. Събрал си вещите, закрепил ги на багажника на велосипеда си и тръгнал към своето любимо и усамотено местенце, за да създаде малко спокойствие за изтерзаните си нерви в края на седмицата. Отседнал в малък скромнен хотел недалеч от там и всяка сутрин ходел с велосипеда на този прекрасен малък плаж да се къпе. На никого от хотела не казал къде ходи, защото това било неговото място и не искал други хора да го открият.

Инспектор Уинтърботъм сложи картината на земята и отпи от чашата с уиски.

– Една сутрин – въпросния понеделник – продължи Уимзи по-бавно, и неохотно – той слязъл на брега както обикновено. Приливът тъкмо бил започнал, но той изгичал по скалите дотам, където знаел, че водата е дълбока. Гмурнал се и заплувал, а тихият дразнещ вой на неприятностите му се изгубил в неизброимия смях на вълните.

– А?

– Позовавам се на класическата литература. Казват, че това показвало повърхността на морето, накъдрено от вълните под блясъка на слънцето, но как с могъл Прометей, окован на своята скала, да я види? Очевидно на самотния бряг, където лешоядът ръфал сърцето му, до ушите е достигало кискането на прилива, който нахлувал между камъните. Помня, че спорех в клас със стария Филпотс за това и той ме наказа, задето му противореча. Тогава не знаех, че прави самостоятелен превод, иначе несъмнено щях да му противореча по-невздържащо и да си спечеля боя. Горкият Филпотс.

– Не знам нищо за това – каза инспекторът.

– Извинете ме. Имам ужасния навик да се отплесвам. Художникът... Да, той заобиколил скалите, защото водата вече се била надигнала и когато излязъл от морето, видял, че някакъв човек стоял на брега – на същия този любим бряг спомнете си, който той смятал за свое неприкосновено убежище, източник на покой. Зашляпал към брега, като проклинал тая сбирщина, която използвала трите празнични дни, за да се тълпи навсякъде със своите цигарени кутии, фотоапарати и грамофони и ... в този миг видял, че познава това лице В ясната слънчева утрин той разпознал всичките му противни черти. И въпреки че било рано, горещината сякаш видимо се стелела над морето.

– Бяха много горещи дни – каза инспектор Уинтърботъм.

– И тогава мъжът му извикал със самодоволния си предвзет глас.

„Здравей – казал той. – Ти тук? Как си открил моето местенце за къпане?“

Това вече било твърде много за художника. Той имал чувството, че са посегнали на последното му убежище. Хвърлил се към жилестото гърло – доста е жилесто, ако сте забелязали, с изпъкнала адамова ябълка, направо да го раздразни още повече. Водата се кискала в краката им, те се олюлявали напред-назад. Художникът усетил, че палците му потъват в плътта, която бил рисувал. Гледал как омразните познати черти се подуват, стават неузнаваемо морави и се радвал. Гледал как хлътналите очи изпъкват, как се изкривяват, тънките устни и почернелият език се провира между тях. Не се разстройвате от такива неща, надявам се.

Инспекторът се разсмя.

– Ни най-малко. Описвате нещата по забележителен начин. Вие трябва да напишете книга.

– „Аз пея, ала като дрозд,
сред клоните, на воля.“

– Отвърна негова светлост нехайно и продължи без по-нататъшен коментар. – Художникът го удушил. Захвърлил го на пясъка. Погледнал го и сърцето му се изпълнило със злорадство. Протегнал ръка и напипал счупена бутилка с остър ръб. Започнал бързо, без да се колебае, заличавал, разкъсвал всяка черта на това лице, което познавал и ненавиждал. Смачкал го, унищожил го напълно.

После седнал до стореното от него. Обхванал го страх. При боричкането били залитнали на сушата и стъпките му личали по пясъка. Имало кръв по лицето и по банския му, а с бутилката се бил порязал по ръката. Но благословеното море все още се надигало. Той гледал как водата прибъгва по петната кръв и по стъпките му и изтрива доказателствата за неговата лудост. Сетил се, че другият бил заминал, без да остави адрес. Той се върнал бавно-бавно във водата и когато тя го покрила до гърдите, видял, че червените петна отдимяват като лека мъгла в синьото и кафявото на прилива. Той продължил – газел, плувал, обръщал се от време на време, за да види онова, което оставил зад себе си. Допускам, че когато е доплувал обратно до скалите и се е изкачил пречистен и успокоен върху тях, той се е сетил, че би трябвало да хвърли тялото във водата и да остави прилива да го отнесе, но било вече късно. Чувствувал се чист и просто не можел да се върне за трупа. Освен това закъснял, а в хотела щели да се чудят, ако не се върнел навреме за закуска. Затичал леко по голите скали и по тревата, по които не оставали никакви дири. Облякъл се, като внимавал да не остави следи от присъствието си.

Трябвало да откара колата, за да не се издаде. Сложил велосипеда на задната седалка под пътничките одеяла и тръгнал – но вие знаете, както и аз, накъде е тръгнал.

Лорд Питър се изправи с нетърпеливо движение, отиде до картината и замислено потърка палец по повърхността и.

– Може би ще попитате, щом като мразел това лице така силно, защо не е унищожил картината? Не е могъл. Тя била най-хубавото, което някога бил създавал. Взе ми сто гвинеи за нея. Евтино е за сто гвинеи. Но мисля, че го беше страх да ми откаже. Името ми е добре известно. Донякъде беше изнудване от моя страна. Но аз исках тази картина.

– Взехте ли някакви мерки, милорд, за да откриете дали Кроудър е бил отседнал в Ист Фелпам?

– Не. – Уимзи се обърна рязко. – Не съм взимал никакви мерки. Това е ваша работа. Аз ви разказах приказката и кълна се, бих предпочел да стоя настрана и да не казвам нищо.

– Не се тревожете – инспекторът се изсмя за трети път. – Това е хубава приказка, милорд, и вие добре я разказахте. Но вие бяхте прав, като заявихте, че това е само приказка. Ние открихме онзи италианец, Франческо му е името, и той е човекът, който ни трябва.

– Откъде знаете? Признал ли си е?

– Фактически. Той е мъртъв. Самоубил се е. Оставил писмо до жената, в което моли за прошка и казва, че когато я видял с Плант, усетил как сърцето му се изпълва с желание да го убие. „Възмездие – пише той – настигна този, който се осмели да те обича.“ Предполагам, че се е изплашил, като е видял, че сме по следите му... поне тия вестници да не предупреждаваха престъпниците да взимат мерки ... и е сложил край на живота си, за да избегне бесилката. Мога да кажа, че това бе разочарование за мен.

– Сигурно – каза Уимзи. – Неудовлетворен сте разбира се. Но аз се радвам, че моята история се оказа само една приказка в крайна сметка. Да не тръгвате?

– Трябва да се върна към служебните си задължения – каза инспекторът, като се изправи. – Много приятно ми беше, че се запознахме, милорд. И сериозно ви говоря, че вие трябва да се занимавате с литература.

След като той си отиде, Уимзи остана загледан в картината.

– „Що е истина?“ – попитал с насмешка Пилат.

Нищо чудно, след като е толкова невероятно... Можех да го докажа ... Ако исках ... Но онзи имаше лице на злодей, а на тоя свят има малко

Неразрешената загадка за човека, който нямаше лице

добри художници...

КРАЙ

© 1928 Дороти Сейърс
© 1984 Владимира Накова-Трачева, превод от английски

Dorothy L. Sayers
The Unsolved Puzzle of the Man with No Face, 1928

Сканиране, разпознаване и редакция: MesserSchmidt, 2007

Публикация:

ПОД ОБЩАТА РЕДАКЦИЯ НА БОГОМИЛ РАЙНОВ

Художествено оформление ВЕСЕЛИН ПАВЛОВ

Преведоха от английски:

ВИОЛИНА ХАДЖИДЕМИРЕВА ВЛАДИМИРА НАКОВА-ТРАЧЕВА
ИРИНА ГЕОРГИЕВА СТОЙНА СТАМЕНОВА

Дороти Сейърс
ЛОРД ПИТЪР ПРАВИ ОГЛЕД НА ТРУПА
Редактор София Василева
Художник Бисер Дамянов
Худ. редактор Веселин Христов
Технически редактор Васко Вергилов
Коректори Донка Симеонова
Жанета Желязкова
Английска, I издание ЕКП 07/9536611511/5637–298–84
Издателски № 2231
Формат 70x100/32
Печатни коли 23
Издателски коли 14,90
Условно издателски коли 15,98
Дадена за набор на 10.IV.1984 г.
Излязла от печат на 20. VIII. 1984 г.
Издателство „Христо Г. Данов“ – Пловдив
Печатница „Димитър Благоев“ – София
Цена 1,84 лв.

Dorothy L. Sayers
LORD PETER VIEWS THE BODY
First published in Great Britain by Gollancz, 1928
Reissued 1970 First NEL paperback edition January 1971
New edition February 1977 This new edition December 1979
© Виолина Хаджидемирева, Владимира Накова-Трачева, Ирина Георгиева, Стойна
Стаменова, преводачи, 1984 г, с/о Jusautor, Sofia
4–820

Съдържание:
Ужасяващата история за човека с медните пръсти
Забавният епизод с въпросната буквичка
Потресаващата случка с изненадата в торбата
Принципната саморазправа заради една карта
Непристойната мелодрама за ябълката на раздора

Драматичното произшествие с тичащите стъпки
Опиянителното изпитание на добрия вкус
Образователното приключение с главата на дракона
Риболовната комедия за един откраднат стомах
Неразрешената загадка за човека, който нямаше лице
Смелият подвиг в пещерата на Али Баба

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2754>]